Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

28 päivänä heinäkuuta 2016 **

Ennakkoratkaisupyyntö — Teollis- ja tekijänoikeudet — Direktiivi 2004/48/EY — 14 artikla — Oikeudenkäyntikulut — Asianajokulut — Kiinteämääräinen korvaus — Enimmäismäärät — Teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneet kulut — Korvaaminen — Edellytys, jonka mukaan oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on pitänyt toimia tuottamuksellisesti

Asiassa C-57/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka hof van beroep te Antwerpen (Antwerpenin ylioikeus, Belgia) on esittänyt 26.1.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.2.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

United Video Properties Inc.

vastaan

Telenet NV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits ja M. Berger (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.1.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— United Video Properties Inc., edustajinaan B. Vandermeulen, avocat, ja D. Op de Beeck, advocaat,

— Telenet NV, edustajinaan S. Debaene, advocaat, ja H. Haouideg, avocat,

— Belgian hallitus, asiamiehinään J.-C. Halleux ja J. Van Holm, avustajanaan E. Jacubowitz, avocat,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. de Ree,

— Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

— Euroopan komissio, asiamiehenään F. Wilman,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 5.4.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45 ja oikaisu EUVL 2004, L 195, s. 16) 14 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä United Video Properties Inc. ja toisaalta Telenet NV ja joka koskee oikeudenkäyntikuluja, jotka ensiksi mainitun on korvattava Telenetille sen jälkeen, kun se on luopunut patentteja koskevassa asiassa nostamastaan kanteesta, jonka se oli nostanut viimeksi mainittua vastaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 10, 17 ja 26 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(10) Tämän direktiivin tavoitteena on lähentää lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso sisämarkkinoilla.

– –

(17) Tässä direktiivissä säädetyt toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot olisi määriteltävä kussakin tapauksessa niin, että kyseisen tapauksen erityispiirteet otetaan asianmukaisesti huomioon, mukaan lukien kunkin teollis- ja tekijänoikeuden erityispiirteet ja tarvittaessa loukkauksen tahallinen tai tahaton luonne.

– –

(26) Loukkauksesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi olisi tapauksissa, joissa loukkaaja tiesi tai hänellä oli riittävät perusteet tietää, että hän oli ryhtynyt loukkaavaan tekoon, oikeudenhaltijalle myönnettävien vahingonkorvausten määrässä otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat näkökohdat, kuten oikeudenhaltijan tulonmenetykset ja loukkaajan saama perusteeton etu sekä tarvittaessa oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko. – – Tarkoituksena ei ole säätää rankaisevista korvauksista, vaan vahingonkorvauksesta, joka perustuu objektiivisiin perusteisiin ja jossa otetaan huomioon oikeudenhaltijalle koituneet muun ohessa tutkimuksista ja tunnistamisesta aiheutuneet kulut.”

4 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen velvoite”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi."

5 Mainitun direktiivin 13 artiklassa, jonka otsikko on "Vahingonkorvaukset", säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset määräävät vahingon kärsineen osapuolen hakemuksesta loukkaajan, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa tälle loukkauksen johdosta koitunutta toisasiallista vahinkoa.

– –

2. Jos oikeudenloukkaaja ei ole tietoisesti ryhtynyt loukkaavaan tekoon tai ryhtyi loukkaavaan tekoon ilman, että hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyvänsä siihen, jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeusviranomaiset voivat määrätä voitot perittäviksi takaisin tai maksettavaksi vahingonkorvauksen, joka voi olla ennalta määrätty."

6 Direktiivin 2004/48 14 artiklassa, jonka otsikkona on "Oikeudenkäyntikulut", säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ja muut oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet kulut kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta."

Belgian oikeus

7 Belgian siviiliprosessilain (Gerechtelijk Wetboek) 827 §:n 1 momentin mukaan kanteesta luopuminen johtaa aina luopuvan asianosaisen velvollisuuteen maksaa oikeudenkäyntikulut.

8 Mainitun lain 1017 §:n 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"– – lopullisessa tuomioistuinratkaisussa tuomitaan hävinnyt asianosainen maksamaan oikeudenkäyntikulut – –"

9 Siviiliprosessilain 1018 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Kulut käsittävät

– –

6° jäljempänä 1022 §:ssä säädetyn oikeudenkäyntikorvauksen;

– –"

10 Mainitun lain 1022 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Oikeudenkäyntikorvaus on kiinteämääräinen korvaus voittaneen asianosaisen asianajajan palkkioista ja asianajopalkkioista.

Ministerineuvostossa tehdyllä kuninkaan päätöksellä vahvistetaan oikeudenkäyntikorvauksen vähimmäis- ja enimmäismäärät, jotka perustuvat asian luonteeseen ja oikeusriidan merkittävyyteen.

[Tuomioistuin] voi asianosaisen pyynnöstä erityisin syin perustellulla päätöksellä pienentää tai suurentaa korvausta kuninkaan päätöksessä asetettujen enimmäis- ja vähimmäismäärien rajoissa. – –

Mitään asianosaista ei voi velvoittaa maksamaan toiselle asianosaiselle oikeudenkäyntikorvausta suurempaa korvausta asianajajan käytöstä.”

11 Siviiliprosessilain 1022 §:ssä tarkoitetun oikeudenkäyntikorvauksen ja asianajajan palkkioiden ja asianajokulujen tariffitaulukon vahvistamisesta 21.4.2007 annetun lain 1–13 §:n voimaantulopäivän vahvistamisesta 26.10.2007 annetussa kuninkaan päätöksessä (koninklijk besluit van 26 oktober 2007 tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat; Belgisch Staatsblad 9.11.2007, s. 56834) vahvistetaan siviiliprosessilain 1022 §:ssä tarkoitetun oikeudenkäyntikorvauksen perus-, vähimmäis- ja enimmäismäärät. Kyseisen kuninkaan päätöksen 2 §:ssä vahvistetaan näin ollen sellaisten kanteiden osalta, jotka koskevat rahassa arvioitavia vaatimuksia, korvaukset, joiden määrät ovat vähimmillään 75 euroa ja joita sovelletaan kanteisiin, joiden intressiksi on arvioitu enintään 250 euroa, ja enimmillään 30 000 euroa, joita sovelletaan kanteisiin, joiden rahassa arvioitu intressi ylittää 1 000 000,01 euroa.

12 Sellaisten kanteiden osalta, joiden intressiä ei voida arvioida rahassa, 26.10.2007 annetun kuninkaan päätöksen 3 §:ssä säädetään lisäksi oikeudenkäyntikorvauksen perusmäärästä, joka on 1 200 euroa, vähimmäismäärästä, joka on 75 euroa, ja enimmäismäärästä, joka on 10 000 euroa.

13 Mainitun 26.10.2007 annetun kuninkaan päätöksen 8 §:ssä säädetään lopuksi, että oikeudenkäyntikorvauksen perus-, vähimmäis- ja enimmäismäärät on sidottu kuluttajahintaindeksiin siten, että yli 10 pisteen muutos indeksissä ylös- tai alaspäin merkitsee muun muassa kyseisen päätöksen 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen määrien korottamista tai alentamista 10 prosentilla.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 United Video Properties, joka oli erään patentin haltija, nosti Belgiassa Telenetiä vastaan kanteen, jossa se vaati, että Telenetin todetaan loukanneen mainittua patenttia, että Telenet määrätään lopettamaan patentin loukkaaminen ja että se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

15 Rechtbank van koophandel te Antwerpen (Antwerpenin kauppaoikeus) antoi 3.4.2012 tuomion, jolla se hylkäsi mainitun kanteen ja julisti kyseisen kanteen mitättömäksi. Se velvoitti kyseisellä tuomiolla United Video Propertiesin maksamaan Telenetille alioikeuskäsittelyyn liittyvänä oikeudenkäyntikorvauksena 11 000 euroa, eli 26.10.2007 annetun kuninkaan päätöksen 3 §:ssä säädetyn enimmäismäärän, sellaisena kuin se on päivitettynä kyseisen päätöksen 8 §:n mukaisesti. United Video Properties valitti mainitusta tuomiosta hof van beroep te Antwerpeniin (Antwerpenin ylioikeus, Belgia).

16 United Video Properties päätti kuitenkin luopua muutoksenhaustaan. Telenet vaati kyseisen luopumisen jälkeen muun muassa, että United Video Properties velvoitetaan maksamaan sille 185 462,55 euroa korvauksena asianajokuluista ja 40 400 euroa korvauksena patenttiasiamiehen tarjoamasta avusta.

17 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että hof van beroep te Antwerpenissä (Antwerpenin ylioikeus) vireillä oleva asia koskee enää ainoastaan niitä kuluja, jotka United Video Propertiesin on maksettava Telenetille. Kyseisen Belgian lainsäädännön nojalla viimeksi mainittu voi nimittäin vaatia asianajajiensa palkkioista vain 11 000 euron enimmäismäärän oikeusastetta kohden. Siltä osin kuin on kyse patenttiasiamiehelle maksettavista palkkioista, Telenetillä ei Hof van Cassatien (ylin tuomioistuin,

Belgia) oikeuskäytännön mukaan ole oikeutta tällaisten perimiseen United Video Propertiesiltä, paitsi jos se pystyy osoittamaan, että viimeksi mainittu on toiminut menettelyn vireillepanon tai jatkamisen yhteydessä tuottamuksellisesti ja patenttiasiamiehen kulut ovat tästä välttämätön seuraus.

18 Telenet huomauttaa kuitenkin, että sille on aiheutunut kuluja, jotka määrältään ylittävät huomattavasti 11 000 euroa oikeusastetta kohden. Telenet katsoo erityisesti, että pääasiassa kyseessä oleva Belgian lainsäädäntö on direktiivin 2004/48 14 artiklan vastainen, koska kyseisessä artiklassa ei anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta ottaa asianajokulujen osalta käyttöön korvauksen enimmäismäärää, joka on 11 000 euroa oikeusastetta kohden, eikä tuottamuksellisuutta koskevaa ehtoa sellaisten kulujen osalta, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on aiheutunut.

19 Hof van beroep te Antwerpen (Antwerpenin ylioikeus) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2004/48 14 artiklan ilmaisu ’kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ja muut – – kulut’ esteenä Belgian lainsäädännölle, jossa tuomioistuimelle annetaan mahdollisuus ottaa huomioon asialle ominaiset täsmälliset erityispiirteet ja jossa asianajajan käytöstä aiheutuneille kuluille määritetään vaihtelevista kiinteämääräisistä tariffeista muodostuva järjestelmä?

2) Onko direktiivin 2004/48 14 artiklan ilmaisu ’kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ja muut – – kulut’ esteenä oikeuskäytännölle, jonka mukaan teknisen avustajan kulut voidaan määrätä korvattaviksi vain tuottamuksen (sopimusrikkomuksen tai sopimussuhteen ulkopuolisen oikeudenvastaisen teon) tapauksessa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

20 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 2004/48 14 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on korvattava oikeudenkäynnin voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut, ja jossa tuomioistuimelle, jonka tehtävänä on lausua kyseisten kulujen korvaamisesta, annetaan mahdollisuus ottaa huomioon sen käsiteltävänä olevan asian erityispiirteet ja jossa asianajajan käytöstä aiheutuneille kuluille määritetään kiinteämääräisistä tariffeista muodostuva järjestelmä, johon sisältyy korvauksen ehdoton enimmäismäärä.

21 Aluksi on muistettava, että direktiivin 2004/48 14 artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta.

22 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse direktiivin 2004/48 14 artiklassa olevan, oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen maksettaviksi kuuluvien ”oikeudenkäyntikulujen” käsitteen ulottuvuudesta, on todettava, että kyseinen käsite kattaa muun muassa asianajajan palkkiot, koska direktiiviin ei sisälly yhtäkään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että mainitut kulut, jotka tavallisesti muodostavat huomattavan osan kuluista, joita teollis- tai tekijänoikeuden puolustamista koskevassa menettelyssä aiheutuu, olisi suljettu kyseisen artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

23 Direktiivin 2004/48 17 perustelukappaleesta ilmenee toiseksi, että tässä direktiivissä säädetyt toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot olisi määriteltävä kussakin tapauksessa niin, että kyseisen tapauksen erityispiirteet otetaan asianmukaisesti huomioon. Tämä tavoite voisi toki puhua sitä vastaan, että oikeudenkäyntikulujen korvaus määritetään kiinteämääräisesti, koska tällaisella määrittämisellä ei varmistettaisi sitä, että oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle tietyssä tapauksessa tosiasiallisesti aiheutuneet kulut korvattaisiin, tai yleisemmin sitä, että kaikki kyseiselle asialle ominaiset täsmälliset erityispiirteet voitaisiin ottaa huomioon.

24 Direktiivin 2004/48 14 artiklassa kuitenkin asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa ainoastaan ”kohtuullisten” oikeudenkäyntikulujen korvaaminen. Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään lisäksi muun muassa, että jäsenvaltioiden säätämät menettelyt eivät saa olla tarpeettoman kalliita.

25 Näin ollen lainsäädäntö, jossa säädetään asianajajan palkkioiden korvaamista koskevista kiinteämääräisistä tariffeista, voisi periaatteessa olla oikeutettu sillä edellytyksellä, että sen tarkoituksena on varmistaa korvattavien kulujen kohtuullisuus, kun otetaan huomioon sellaiset seikat kuin oikeusriidan kohde, sen intressi tai asianomaisen oikeuden puolustamiseksi edellytetty työmäärä. Asia voi olla näin erityisesti silloin, jos kyseisen lainsäädännön tarkoituksena on sulkea korvattavuuden ulkopuolelle liiallisia kuluja, jotka aiheutuvat oikeudenkäynnin voittaneen osapuolen ja hänen asianajajansa välillä sovituista epätavallisen korkeista palkkioista tai siitä, että asianajaja tarjoaa palveluja, joita ei voida pitää välttämättöminä asianomaisen teollis- tai tekijänoikeuden noudattamisen varmistamiseksi.

26 Vaatimuksella siitä, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava ”kohtuulliset” oikeudenkäyntikulut, ei sitä vastoin voida pantaessa direktiivin 2004/48 14 artiklaa täytäntöön jäsenvaltiossa oikeuttaa lainsäädäntöä, jossa säädetään kiinteämääräisistä tariffeista, jotka ovat huomattavasti alempia kuin keskimääräiset tariffit, joita tosiasiallisesti sovelletaan asianajopalveluihin kyseisessä jäsenvaltiossa.

27 Tällainen lainsäädäntö ei nimittäin olisi sovitettavissa yhteen direktiivin 2004/48 3 artiklan 2 kohdan kanssa. Kyseisessä säännöksessä säädetään, että direktiivillä säädettyjen menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava varoittavia. Väärennystä koskevan kanteen varoittava vaikutus vähenisi vakavasti, jos oikeudenloukkaaja voitaisiin velvoittaa korvaamaan ainoastaan pieni osa kohtuullisista asianajokuluista, joita loukatun teollis- tai tekijänoikeuden haltijalle on aiheutunut. Tällainen lainsäädäntö vaarantaisi näin ollen kyseisen direktiivin 10 perustelukappaleessa nimenomaisesti mainitun päätavoitteen, joka on varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea taso sisämarkkinoilla Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

28 Siltä osin kuin on kolmanneksi kyse vaatimuksesta ottaa huomioon kunkin tapauksen erityispiirteet, ensimmäisen kysymyksen sanamuodosta ilmenee, että kyseisessä kansallisessa lainsäädännössä tarjotaan lähtökohtaisesti tuomioistuimelle mahdollisuus ottaa nämä erityispiirteet huomioon.

29 Neljänneksi on kuitenkin todettava, että direktiivin 2004/48 14 artiklassa säädetään, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen maksettavaksi kuuluvien oikeudenkäyntikulujen on oltava ”oikeasuhteiset”. Sitä, ovatko kyseiset kulut oikeasuhteiset, ei kuitenkaan voida arvioida riippumatta niistä kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on tosiasiallisesti aiheutunut asianajoavun käyttämisestä, kunhan nämä kulut ovat tämän tuomion 25 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuulliset. Vaikka oikeasuhteisuusvaatimus ei merkitse sitä, että oikeudenkäynnin häviävän osapuolen olisi välttämättä korvattava kaikki toiselle osapuolelle aiheutuneet kulut, kyseinen vaatimus edellyttää kuitenkin, että viimeksi mainitulla osapuolella on oikeus saada korvattua vähintään huomattava ja asianmukainen osa sellaisista kohtuullisista kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on tosiasiallisesti aiheutunut.

30 Kansallisessa lainsäädännössä, jossa säädetään asianajoavun käyttämiseen liittyvien kulujen ehdottomasta rajasta, on näin ollen varmistettava yhtäältä, että kyseinen raja heijastaa todellisuutta, joka liittyy teollis- ja tekijänoikeuksien alalla tarjottujen asianajopalvelujen osalta sovellettuihin tariffeihin, ja toisaalta, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava vähintään huomattava ja asianmukainen osa sellaisista kohtuullisista kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on tosiasiallisesti aiheutunut. Tällainen lainsäädäntö – erityisesti siinä tapauksessa, että mainittu raja on liian matala – ei nimittäin ole omiaan sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että kyseisten kulujen määrä ylittää säädetyn rajan huomattavasti, siten, että korvauksesta, jota oikeudenkäynnin voittanut osapuoli voi vaatia, tulee suhteeton tai tietyissä tapauksissa jopa merkityksetön, mikä näin ollen poistaisi direktiivin 2004/48 14 artiklalta sen tehokkaan vaikutuksen.

31 Edellisessä kohdassa esitettyä päätelmää ei voida asettaa kyseenalaiseksi sillä, että direktiivin 2004/48 14 artiklalla kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle suljetaan tilanteet, joissa kohtuus ei salli sitä, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen olisi maksettava oikeudenkäyntikulut. Tämä poissulkeminen koskee nimittäin kansallisia sääntöjä, joiden perusteella tuomioistuin voi erityistapauksessa, jossa oikeudenkäyntikuluja koskevan yleisen järjestelmän soveltaminen johtaisi epäoikeudenmukaisena pidettävään lopputulokseen, poikkeuksellisesti poiketa kyseisestä järjestelmästä. Kohtuudella ei jo sen luonteenkaan puolesta voida sitä vastoin oikeuttaa tietyn enimmäismäärän ylittävien kulujen yleistä ja ehdotonta jättämistä soveltamisalan ulkopuolelle.

32 Kun edellä esitetty otetaan huomioon, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/48 14 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on korvattava oikeudenkäynnin voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut ja jossa tuomioistuimelle, jonka tehtävänä on lausua kyseisten kulujen korvaamisesta, annetaan mahdollisuus ottaa huomioon sen käsiteltävänä olevan asian erityispiirteet ja jossa asianajajan käytöstä aiheutuneille kuluille määritetään kiinteämääräisistä tariffeista koostuva järjestelmä, sillä edellytyksellä, että kyseisillä tariffeilla varmistetaan se, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen maksettavaksi tulevat kulut ovat kohtuulliset, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava. Kyseisen direktiivin 14 artikla on kuitenkin esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kiinteämääräisistä tariffeista ja jolla sen sisältämien liian alhaisten enimmäismäärien takia ei varmisteta sitä, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava vähintään huomattava ja asianmukainen osa sellaisista kohtuullisista kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on aiheutunut.

Toinen kysymys

33 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 2004/48 14 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöille, joissa säädetään teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta vain siinä tapauksessa, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta.

34 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on ensinnäkin palautettava mieleen direktiivin 2004/48 14 artiklan sanamuoto, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ”ja muut oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet kulut” kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta. Koska kyseisen direktiivin yksikään säännös ei sisällä sellaista muiden kulujen käsitteen määritelmää, jolla suljettaisiin kyseisen 14 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneet kulut, mainittu käsite kattaa lähtökohtaisesti myös tällaiset kulut.

35 Toiseksi on kuitenkin todettava, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 79 kohdassa lausahtanut, että direktiivin 2004/48 26 perustelukappaleessa mainitaan ”tutkimuksesta ja tunnistamisesta aiheutuneet kulut”, jotka usein liittyvät teknisen neuvonantajan palveluihin ja joita teollis- tai tekijänoikeuden haltijalle aiheutuu. Kyseisessä perustelukappaleessa viitataan nimenomaisesti

tilanteisiin, joissa on kyse ”loukkauksesta, joissa loukkaaja tiesi tai hänellä oli riittävät perusteet tietää, että hän oli ryhtynyt loukkaavaan tekoon”, ja se koskee näin ollen muun muassa vahingonkorvausta, joka loukkaajan tuottamuksen tapauksessa on maksettava. Vahingonkorvauksesta säädetään kuitenkin kyseisen direktiivin säännöksessä, eli 13 artiklan 1 kohdassa. Tästä seuraa, että ”tutkimuksista ja tunnistamisesta aiheutuneet kulut”, joita usein aiheutuu ennen oikeudenkäyntiä, eivät välttämättä kuulu mainitun direktiivin 14 artiklan soveltamisalaan.

36 Kolmanneksi on todettava, että direktiivin 2004/48 14 artiklan laajentava tulkinta, jonka mukaan kyseisessä artiklassa säädettäisiin, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on pääsääntöisesti korvattava ”muut kulut”, jotka oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on aiheutunut, ilman, että kyseisten kulujen luonteen osalta esitetään mitään täsmennystä, olisi omiaan tekemään kyseisen artiklan soveltamisalasta liian laajan, mikä näin ollen poistaisi direktiivin 13 artiklan tehokkaan vaikutuksen. Kyseistä käsitettä on näin ollen tulkittava suppeasti, ja on katsottava, että mainitussa 14 artiklassa tarkoitettuihin ”muihin kuluihin” kuuluvat ainoastaan kulut, jotka suoraan ja läheisesti liittyvät asianomaiseen oikeudenkäyntiin.

37 Neljänneksi on aiheellista todeta, ettei direktiivin 2004/48 14 artiklaan sisälly yhtäkään seikkaa, jonka perusteella olisi mahdollista katsoa, että jäsenvaltiot voivat asettaa ehdoksi ”muiden kulujen” korvaamiselle tai oikeudenkäyntikulujen korvaamiselle ylipäätään oikeudenkäynnissä, jonka tarkoituksena on varmistaa teollis- tai tekijänoikeuden noudattaminen, kriteerin, joka liittyy oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamukseen.

38 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, on todettava, että se, voidaanko kansallisella säännöllä asettaa teknisen neuvonantajan käytöstä aiheutuneiden kulujen korvaamisen ehdoksi se, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta, riippuu näiden kulujen ja asianomaisen oikeudenkäynnin välisestä yhteydestä, jolloin mainitut kulut kuuluvat ”muina kuluina” direktiivin 2004/48 14 artiklan soveltamisalaan, jos tällainen yhteys on suora ja läheinen.

39 Tästä on näin ollen todettava, että tällaisesta suorasta ja läheisestä yhteydestä ei ilmeisesti voida puhua silloin, kun on kyse tutkimukseen ja tunnistamiseen aiheutuneista kuluista, jotka aiheutuvat toiminnassa, joka liittyy muun muassa teknisen neuvonantajan tekemään yleiseen markkinoita koskevaan tilannekartoitukseen tai siihen, että tällainen neuvonantaja havaitsee mahdollisia teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksia, joihin syyllistyneet eivät kyseisessä vaiheessa ole tiedossa. Sitä vastoin silloin, kun teknisen neuvonantajan palvelut ovat niiden luonteesta riippumatta välttämättömiä, jotta voidaan tehokkaasti nostaa kanne, jolla tietyssä tapauksessa pyritään varmistamaan tällaisen oikeuden noudattaminen, tällaisen neuvonantajan käyttämiseen liittyvät kulut kuuluvat ”muihin kuluihin”, jotka oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on direktiivin 2004/48 14 artiklan nojalla maksettava.

40 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2004/48 14 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöille, joissa säädetään teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta vain siinä tapauksessa, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta, silloin, kun kyseiset kulut liittyvät suoraan ja läheisesti kanteeseen, jonka tarkoituksena on varmistaa teollis- tai tekijänoikeuden noudattaminen.

Oikeudenkäyntikulut

41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY 14 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on korvattava oikeudenkäynnin voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut, ja jossa tuomioistuimelle, jonka tehtävänä on lausua kyseisten kulujen korvaamisesta, annetaan mahdollisuus ottaa huomioon sen käsiteltävänä olevan asian erityispiirteet ja jossa asianajajan käytöstä aiheutuneille kuluille määritetään kiinteämääräisistä tariffeista koostuva järjestelmä, sillä edellytyksellä, että kyseisillä tariffeilla varmistetaan se, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen maksettavaksi tulevat kulut ovat kohtuulliset, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava. Kyseisen direktiivin 14 artikla on kuitenkin esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kiinteämääräisistä tariffeista ja jolla sen sisältämien liian alhaisten enimmäismäärien takia ei varmisteta sitä, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava vähintään huomattava ja asianmukainen osa sellaisista kohtuullisista kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on aiheutunut.**

2) **Direktiivin 2004/48 14 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisille säännöille, joissa säädetään teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta vain siinä tapauksessa, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta, silloin, kun kyseiset kulut liittyvät suoraan ja läheisesti kanteeseen, jonka tarkoituksena on varmistaa teollis- tai tekijänoikeuden noudattaminen.**

Allekirjoitukset